

REPENSEM EL PATRIMONI INDUSTRIAL LA ESCOCESA

Arquitectes de Sant Martí

El Grup d'Arquitectes de Sant Martí ens trobem cada quart dilluns de mes per compartir i debatre els reptes dels nostres barris. La Festa d'Arquitectura 2020 la dediquem al patrimoni industrial del barri, i hem escollit un molt bon exemple com és l'Antiga Fàbrica La Escocesa i els seus entorns.

Coneixes la fàbrica La Escocesa?

El primer edifici del conjunt industrial de La Escocesa data, aproximadament, de 1885 i fou una fàbrica tèxtil d'estampats de la família Paul. A partir del 1877, diverses empreses ocuparen el recinte industrial perquè part de l'antiga fàbrica es llogava.

El 1894, un enginyer de Leicester i un industrial escocès, llogaren les naus centrals per establir una factoria catalana de la Johnston, Shields i companyia. Les patents que introduïren estaven basades en la manufactura del punt de ganxet, ideal per fer cortines i encaixos. Nois escocesos formaren les treballadores en la nova tècnica. L'aventura dels escocesos va durar fins al 1984 i serví per batejar l'espai.

Des del 1999 acull tallers d'artistes. El 2006 La Escocesa fou inclosa dins del programa "Fàbriques per la creació artística" en el Pla Estratègic de Cultura de Barcelona 2006 i ha esdevingut el **Centre de Creació La Escocesa**. Amb aquest projecte s'ofereixen tallers per a artistes i s'organitzen activitats per a professionals i amateurs del món de l'art.

Conchi Berenguer Urrutia AC

Coneixes el passat industrial del districte?

L'Acord del 27 de març de 1846 de l'Ajuntament de Barcelona prohibeix explícitament la construcció de nous vapors al recinte de muralles de la ciutat, sobretot per qüestions de falta d'espai i d'higiene. A partir d'aquesta data, les noves indústries buscaran nous espais on ubicar-se. Aquest fet, i la implementació del Pla Cerdà a partir del 1960, va

fer que moltes noves indústries s'establissin en l'eixample projectat a Sant Martí. Aquí disposaven d'espai lliure i aigua freàtica a poca profunditat per al procés de producció, així com connexió ferroviària, accessibilitat al port per exportar la producció.

Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

El barri de Poble Nou va ser el bressol industrial de Catalunya. De fet, algunes persones el van denominar la "Manchester" catalana en al·lusió a la ciutat industrial anglesa. Després dels anys 70 la força industrial va decaure, moltes fàbriques van anar deixant de produir i el teixit productiu es va afeblir. Així, els edificis de treball van començar a estar acompanyats d'altres edificis d'associacions socioculturals i comercials, com Ateneus, Cooperatives de consum i d'altres espais col·lectius.

Sabies que va arribar a haver-hi més de 200 xemeneies?

En el millor moment de Sant Martí, hi hauria unes 200 xemeneies. L'any 1992 se'n van censar unes 60. Com la majoria de xemeneies, la seva funció és la de provocar el tiratge que facilita la combustió (estalvi d'energia) i allunyar el fum del seu entorn més immediat, tot dissipant-lo en l'atmosfera. Hi ha diversa normativa, en algun moment es va regular l'alçada màxima de 28 m, però l'increment de potència dels forns va requerir majors alçades. Com més altes, millor tiratge i millor evacuació/dispersió dels gasos tòxics o sotge.

Amb el temps aquestes construccions singulars han quedat obsoletes tot assolint un valor patrimonial com a símbol de la primera industrialització, icona de les transformacions socials produïdes per aquesta i com a referència física destacada dins del paisatge urbà. Actualment només queden unes 40 xemeneies, i alguna d'elles necessita una rehabilitació urgent. L'[Associació Amics de les Xemeneies](#) fan una gran labor de defensa d'aquest patrimoni.

Recomanem que mireu el [projecte de l'estudiant d'AC Ariadna Olivás](#), on planteja propostes per donar diferents usos a les xemeneies

Conchi Berenguer Urrutia AC

Quin és el repte de futur del patrimoni industrial? Necessitem habitatge al barri

Eurecat

Com en molts barris de Barcelona la societat civil organitzada va lluitar molt perquè no es perdés aquest patrimoni industrial edificat avui convertit majoritàriament en equipaments com ara el centre Cívic Can Felipa o l'antiga fàbrica Can Saladrigas. Des del 2009 en aquest últim edifici funciona la Biblioteca de Poble Nou, que comparteix espai amb el Centre d'Imatgeria Festiva de Sant Martí. Entre les últimes recuperacions trobem la Sala Beckett-Obrador Internacional de Dramatúrgia (projecte d'Eva Prats i Ricardo Flores, de Flores-Prats arquitectes) —que va rebre el Premi Ciutat de Barcelona—, Ca l'Alier com a centre d'innovació Urbana i la cooperativa Flor de Maig.

El barri s'ha transformat molt els últims anys, ja que les seves condicions físiques —prop del mar i amb lloc encara per construir i transformar—, el pla urbà de 22@ i una xarxa veïnal molt activa l'ha fet molt atractiu per anar-hi a viure i

treballar. Ha estat el barri on la ciutat ha posat en pràctica les superilles, amb l'objectiu de pacificar els carrers, alliberant-los de trànsit rodat guanyant espai per al vianant.

El 2018 es modifica el pla 22@, passant del 10% d'habitatge protegit al pla original del 2000 al 30% del nou pla. Tot i

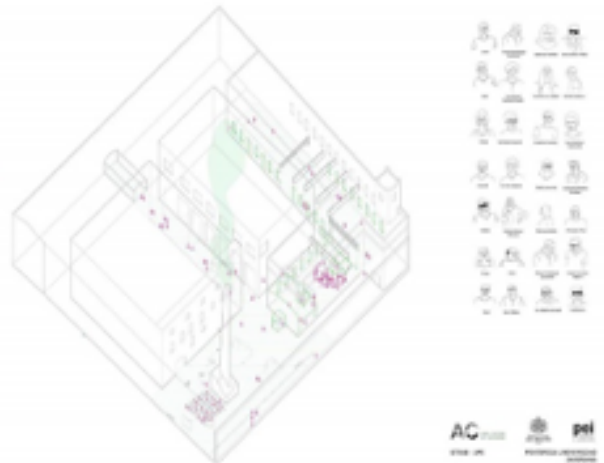
això, a data d'avui encara manquen habitatges. Els espais on abans hi havia fàbriques però que ara estan mig abandonats s'han utilitzat com a una solució provisional i precària per habilitar campaments per a grups de persones que no tenen accés a l'habitatge.

Arquitectes de capçalera repensen La Escocesa

enguany, el curs de projectes de 5è d'arquitectura de l'ET-SAB (UPC) - Taller Temàtic d'Arquitectes de Capçalera ha escollit treballar al Poblenou des de l'Escocesa. Arquitectes de Capçalera reivindiquen el paper dels professionals de l'arquitectura com a agents socials, d'interlocució, amb coneixements tècnics però alhora sensibles amb el teixit social. Es busca completar la formació dels futurs arquitectes atenent a noves necessitats metodològiques i de contingut que, d'alguna manera, pretén portar-los a la pràctica, més enllà de les bones intencions. Un bon exemple és que Arquitectes de Capçalera (AC) ha passat a formar part de La Escocesa com artista resident, per la qual cosa la col·laboració i implicació és encara més gran amb el lloc i la seva gent.

El treball es consolida en contacte directe amb el lloc, els seus habitants i les seves aspiracions. La metodologia de treball sobre l'existent i el contingent comença pel reconeixement de la realitat complexa que s'articula al voltant de cada persona que habita el lloc. Descriu un coneixement que creix de DINS A FORA. El curs pretén seguir projectant una transformació viable i visible del barri, amb un coneixement directe de la realitat social i física. Encara que aquesta segona part del curs, a causa del confinament, s'ha decidit adaptar el treball a l'anàlisi dels habitatges des de cada estudiant i la seva realitat.

ACCIÓN ESCOCESA/ WAC '19

Camara anecoica. (Camara del silenci)
Arquitectes de Capçalera

Han elaborat un vídeo que podeu trobar [aquí](#)

Com haurà de ser un habitatge post covid-19? Mil cases en una casa #milcasasentucasa

Ha succeït de sobte i sense poder-nos preparar per a això. El nostre espai habitable s'ha comprimit a l'espai de l'habitatge, la percepció del carrer s'ha reduït al que es veu des de la finestra (indiscreta), i la multitud de les persones amb les quals ens relacionem físicament dia a dia s'ha limitat als nostres cohabitants animals, inclosos els humans. Un confinament obligatori, sense precedents, ens obliga a mirar la casa com un univers en si mateix.

Fa alguns anys, des d'Arquitectes de Capçalera vam atendre la Dolors, una dona gran del Raval de Barcelona que es trobava presonera en el seu propi habitatge sense poder baixar al carrer per problemes de mobilitat i perquè no disposava d'ascensor. A poc a poc, a mesura que vam anar aprofundint en l'estudi de la ciutat, ens vam anar trobant que no era un cas aïllat, sinó més comú del que esperàvem. Ara tots ens trobem per sorpresa en la situació de la Dolors. La negació del carrer i de la ciutat comporta que li demanem a l'habitat-

Arquitectes de Capçalera

ge el difícil paper de resoldre totes les nostres necessitats en un sol lloc, intensificant el seu ús. La limitació d'espai i l'increment de necessitats multiplica els inconvenients, però també aguditza la imaginació incorporant noves maneres d'interpretar i utilitzar l'habitatge.

Proposem aprofitar activament aquesta situació per repensar l'habitatge des del seu ús i des del seu disseny, i fer-ho

des de (i forçadament només des del) propi habitatge. Paradoxalment, una malaltia ens dona l'ocasió de reinventar les nostres cases, de redescobrir les nostres ciutats, convertint cada casa en mil cases.

Explora l'exposició **"Mil casas en una casa"**, un projecte que fins i tot va ser **notícia!**

PROPOSTA D'ACTIVITAT

Saps què és un joc col·laboratiu? Juguem-hi!

Un joc col·laboratiu és molt emocionant perquè necessitem l'ajuda de tots els participants per poder arribar a bon port. Arquitectes de Capçalera AC ha dissenyat el joc REPENSEM EL DISTRICTE SANT MARTÍ. Està pensat per jugar-hi a partir dels 10 anys, entre 4 i 6 equips i es triga aproximadament una hora.

Cal aconseguir 4 tresors molt importants per poder repensar el districte: equipaments, habitatges, comunitat i identitat. Els projectes que han desenvolupat els estudiants d'arquitectura, així com els principals projectes socials del barri són la base per poder fer possible, amb l'ajuda de totes les agents, veïns i veïnes, ciclistes, mossèn, okupes, artistes i arquitectes poder celebrar la Festa d'Arquitectura del Districte Sant Martí. Caldrà arribar tots junts a l'illa d'El lloc a enlloc de la mà d'Arquitectes de Capçalera.

Aprèn a jugar amb **aquest vídeo** que estudiants d'arquitectura de l'ETSAB i Arquitectes de Capçalera han preparat per explicar els seus projectes i altres equipaments socials del barri.

Descarrega't i imprimeix **el joc**, i fes una fotografia del tauler per ensenyar-nos com heu guanyat

➔ **ENVIA AQUÍ LA TEVA FOTO!**

#FemArquitectura

Entitats convocants:

